

MET DE OGEN VAN EEN KIND

CON GLI OCCHI DEL BAMBINO

GEDICHTEN – POESIE

IRMA KURTI

Vertaling – traduzione

Germain Droogenbroodt

POËZIE

Met de ogen van een kind / *Con gli occhi del bambino*

Poëzie van: Irma Kurti

© 2023, Irma Kurti

www.point-editions.com

Publicatie POINT-Boekenplan, Maastricht

Boekenplan.nl

ISBN 978 90 8666 322 4

NUR 306

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder toestemming van de uitgever.

Inleiding

MET DE OGEN VAN EEN KIND

*Er zijn zielen
waardoor je naar buiten wilt kijken
als door een raam vol zonneschijn.*
Federico García Lorca

De pagina's van de tweetalige bundel Italiaans-Nederlands getiteld "Met de ogen van een kind" van de Italiaanse dichteres van Albanese afkomst, Irma Kurti, volgen twee esthetische paden: in het eerste overheerst het thema van de eenzaamheid en dus van de menselijke vervreemding. Vervolgens vinden we in het tweede artistieke spoor van de reeks – het meest gevoelige en ontroerende, en dat al het werk van de auteur doordringt – de draad van een van pijn druipende ziel, die in haar verzen wordt beschreven onder een grote vrouwelijke droefheid en met het gevoel van een onherstelbaar persoonlijk verlies. En het is waar. We kijken hier naar een poëtische ziel vol oprecht licht, zowel wanneer ze huilt als wanneer ze lacht, een poëtische ziel zo breed en mooi als een meer, of liever als een zee die ons toelacht met haar golven, haar panorama van emoties en reflecties kleurt met duizend schakeringen en ons vervolgens overspoelt met haar eigen schoonheid. De gedichten werden oorspronkelijk in het Italiaans geschreven.

Spontaan rijst de vraag: is het mogelijk te schrijven en te dichten in een taal die niet de dichtstbijzijnde, de meest natuurlijke, de meest veilige is, namelijk de moedertaal? Irma Kurti, de Italiaans-Albanese dichteres en schrijfster, bevestigt de waarheid van de verzen van de grote Lorca op de mooiste manier, namelijk met haar nieuwe poëtische bloemlezing, want haar poëtische hart straalt als een ware zon. Ze gaat nog een stap verder, want met haar prachtige en oprechte gedichten die recht naar het hart van de lezer gaan, geeft zij ook antwoord op de vraag of het mogelijk is om in een andere dan de moedertaal te schrijven en dichter te zijn. Een delicaat onderwerp, net als de poëtische poging zelf, maar in het geval van Kurti een geslaagde. Haar poëzie is puur, eenvoudig en mooi in haar oprechtheid, zo overtuigend dat ze onmiddellijk de harten raakt met een zekere naïviteit, die alleen kinderen en dichters bezitten: Ik wil de wereld zien met de ogen van een kind, /mij gestreeld voelen door de betovering der dromen, /met behulp van een ladder de sterren vervoegen /en met mijn arm de einders aan te kunnen raken.

Inderdaad, in deze tweetalige bundel van Kurti, die uiteenlopende thema's en onderwerpen aansnijdt, lijkt alles soepel en gemakkelijk te verlopen, maar dichten in een andere taal is een Herculesarbeid die soms zelfs lijkt op die van Sisyphus. Een moeilijk, ontroerend werk, nooit voldoende gewaardeerd door anderen die alleen in hun moedertaal schrijven, en toch een kostbare manier om zowel de ziel van oorsprong als "de culturele" die ons door keuze, lot, leven en wie weet wat nog meer toebehoort, te verrijken. Het geluk van dichters en schrijvers die in andere talen dan hun eigen taal schrijven, en in dit specifieke geval het geluk van Kurti, ligt in de mogelijkheid om altijd te beschikken over een dualiteit van poëtische beelden, taalkundige rijkdom, verschillende vormen en methoden en dus steeds nieuwe en intrigerende manieren

om zich te uiten en uit te drukken. Zo wordt de poëtische horizon dubbel verbreed door de thema's, ritmes en tradities die men van de cultuur van herkomst heeft geërfd en nu ondergedompeld worden in nieuwe poëtische en taalkundige patronen. Kortom, men groeit creatief dubbel.

De herfst en de winter van een vrouw

Kurti's poëzie volgt poëtisch gezien twee hoofdwegen: op de eerste domineert het thema van de eenzaamheid en dus van de menselijke vervreemding, gezien door de poëtische caleidoscoop van de eenzame ziel van de dichter, omringd door vreemden: Dit is de tijd van verbolgen mensen, / men weet niet tegen wie, tegen de zon of de maan. Verlossing wordt dus instinctief gezocht in de wereld van de vriendschap. Het hedendaagse concept van vriendschappen, die als schoenveters gebonden en losgemaakt worden, kwetst echter alleen maar de gevoelige ziel van de dichter. Het thema van de eenzaamheid wordt in verschillende dingen gepersonifieerd: in de eenzame winterbanken die, verdrietig, troosteloos, wachten op de lente, de afwijzing van liefde of een emotie; in de lege stoelen, verlaten door het verlies van geliefden, die pijnlijke herinneringen oproepen: Ik zou met jou willen dansen, papa / als / twee golven die de kust omarmen; in de pantoffels van de eenzaamheid waarvan de trouw nooit in twijfel wordt getrokken alsof het metaforische opvouwen hier zowel onze comfortzone als een echte troost is geworden. En toch, uiteindelijk wordt alle melancholie omgezet in de overtuiging dat zelfs een gedeelde traan – we ontmoetten elkaar in een traan – het best in gezelschap gedragen kan worden: In die traan waren de dromen verdronken/ opgehangen aan een nabij en ver verleden, / de eenzaamheid van de winternachten, /de nostalgie van vreugdevolle zomerdagen. De herfst en de winter van een vrouw, en vooral van een dichteres, markeren altijd elke emotie

en elk woord waarmee we opnieuw zoeken, eens verloren en dan nooit gevonden, naar de zin van het leven.

Kurti zoekt het in herinneringen, in alledaagse en andere melancholieën, in de teleurstellingen van zowel gewone mensen als de wereld van vervaagde vriendschappen, in de liefde en haar seizoenen, maar vooral in de kindertijd, waar één en alleen een pop een hele vrouwelijke wereld weet op te bouwen, een belofte en belofte van zoveel verrassingen die het leven voor ons in petto heeft en waarheen het ons leidt: Mijn jeugd – de naakte pop, / heb ik in een hoek van de koffer gestopt, / ik zal haar meenemen, naar het nieuwe huis / toegedekt ... met mijn liefde en gehechtheid. Zo opent het verlangen om altijd een nieuw huis in en buiten onszelf te hebben, waar we als poppen zowel met onszelf als met andere poppen, nep en echt, spelen, altijd nieuwe poëtische en menselijke perspectieven, zelfs wanneer de eerste blaadjes van onze vrouwelijkheid de eerste sneeuwvlokken ontmoeten van een nieuw en onzeker komend seizoen dat als zodanig altijd nieuwe wegen biedt: Het is de tijd van vervagende waarden, / van het verlies van vrienden één voor één, / zoals de bomen hun bladeren verliezen, / als het seizoen van de herfst aanbreekt.

Een nieuw poëtisch vaderland

Het tweede poëtische spoor in de bundel, het meest gevoelige en het meest ontroerende dat de hele poëtica van Kurti doordringt, is de draad van de van pijn druipende ziel, die een groot verdriet en een persoonlijk verlies beschrijft, eerst gesublimeerd in een van de mooiste gedichten uit de bundel: Het regent in mijn ziel, en vervolgens in het gedicht Jouw beeld tussen mijn vingers. Verschillende gedichten zijn opgedragen aan de nagedachtenis van haar ouders, nu beschermengelen, die spoedig naar een andere dimensie vertrokken, van waaruit zij diepe en unieke tonen en gevoelens blijven inspireren, steeds

wakend over elke lyrische stap van de dichteres. Het thema thuis en vaderland is opnieuw aanwezig, en de vraag waar ons ware thuis is, of hoeveel we er kunnen hebben, loopt als een rode draad door veel gedichten in de bundel. In feite is het motief van thuisloosheid, ook hier uitgewerkt en verdiept, altijd in het poëtische spoor van de dichteres gebleven: Winden uit het verleden, voer me mee / en draag me mee als een blad ver weg/ doe me vliegen in het immense blauw, / breng me naar mijn Geboorteland.

Beetje bij beetje, vers voor vers, wordt het de zoektocht naar een haven van emotioneel en menselijk toevluchtsoord. Zo ontstaat de metafoor van een poëtisch thuisland – het schrijven zelf – waar alle verbannen auteurs die ervoor kiezen in een andere taal te schrijven, met zoveel hoop en zoveel onzekerheid vertoevend in hun tweede moedercultuur, een toevluchtsoord vinden, maar ook hun ware thuis.

Kurti's poëzie opent ongetwijfeld een nieuwe spirituele en culturele horizon, maar de flarden herinneringen verlichten en zullen waarschijnlijk voor altijd haar ziel en elk van haar woorden verlichten: Als een herfstblad zal ik nederig zijn, / neem me waarheen jullie het willen, / ik zal terechtkomen op een zeevlak, / maar altijd veilig zijn in mijn Land.

Vesna Andrejević

Introduzione

CON GLI OCCHI DEL BAMBINO

*Ci sono anime
sulle quali viene voglia di affacciarsi
come ad una finestra piena di sole.*

Federico García Lorca

Ed è proprio vero. Eccoci affacciati su un'anima poetica piena di una luce sincerissima, sia quando piange che quando sorride, un'anima poetica larga e bella come un lago o meglio dire come un mare che ci sorride con le proprie onde colorando in mille sfumature il proprio panorama di emozioni e riflessioni, per inondarci poi con la propria bellezza. Si tratta della nuova raccolta poetica di Irma Kurti, intitolata "Con gli occhi del bambino", poesie scritte originalmente in italiano, ma questa volta tradotte in lingua olandese.

Nasce in modo spontaneo la stessa domanda:

È possibile scrivere e poetare in una lingua diversa da quella più vicina, più naturale, più sicura, ossia quella materna?

Irma Kurti, poetessa e scrittrice italo-albanese, conferma nel modo più bello ovvero con la sua nuova silloge poetica la verità dei versi del grande Lorca in quanto il suo cuore poetico risplende come un vero sole. E poi va un passo avanti, perché

con le sue poesie, belle e sincere che vanno direttamente al cuore del lettore, risponde pure alla domanda se è possibile scrivere e poetare nella lingua diversa dalla propria lingua madre. Un argomento delicato come lo è inoltre lo stesso tentativo poetico, ma ben riuscito nel caso di Kurti. La sua è una poesia pura, semplice e bella nella sua sincerità, talmente persuasiva che tocca immediatamente le corde del cuore con una certa 'ingenuità', proprio quella che possiedono solamente i bambini ed i poeti: ...voglio vedere il mondo con gli occhi del bambino, / sentirmi accarezzata dall'incantesimo dei sogni, / raggiungere le stelle usando soltanto una scala / e poi poter toccare con un braccio gli orizzonti.

Infatti, in queste poesie della raccolta bilingue di Kurti, che trattano vari temi e argomenti, tutto sembra scorrere in modo liscio e facile, ma poetare in un'altra lingua è una fatica da Ercole che a volte sembra pure quella di Sisifo. Un lavoro difficile, struggente, mai apprezzato abbastanza da altri che scrivono solo in madrelingua, eppure un modo prezioso di arricchire sia la propria anima d'origine che 'quella culturale' che ci appartiene per scelta, destino, vita e chissà con che cos'altro. La fortuna dei poeti e scrittori che scrivono in lingue diverse dalle proprie, e in questo caso particolare la fortuna di Kurti, sta nella possibilità di avere sempre una dualità di immagini poetiche, ricchezze linguistiche, modi e metodi diversi e per questo sempre nuovi ed intriganti di esprimersi e da esprimere. Così si allargano doppiamente pure i propri orizzonti poetici tramite i temi, ritmi, tradizioni ereditati dalla cultura d'origine ed ora immersi nei nuovi schemi poetici e linguistici. In breve, si cresce sdoppiandosi creativamente.

La poesia di Kurti viaggia poeticamente su due binari principali: sul primo domina il tema di solitudine e di conseguenza di alienazione umana viste attraverso il caleidoscopio poetico dell'anima solitaria della stessa poetessa, circondata dalle

persone strane: è tempo della gente arrabbiata, / non si sa con chi, con il sole o la luna... La salvezza istintivamente viene cercata nel mondo d'amicizie. Però, il concetto contemporaneo delle amicizie che si legano e si slegano / come i lacci delle proprie scarpe, non fa altro che addolorare l'anima sensibile della poetessa.

Il tema della solitudine è personificata in varie cose: nelle panchine d'inverno, solitarie che, tristi, sconolate aspettano la primavera, / il bocciarsi dell'amore o di un'emozione, nelle sedie vuote ed abbandonate per la perdita delle persone care il che evoca i ricordi dolorosi: vorrei ballare con te, papà, come / due onde che abbracciano la riva, nelle pantofole della solitudine di cui fedeltà non si dubita mai in quanto pur essendo qui metaforicamente sdoppiata essa ormai è diventata sia la nostra zona comfort che un vero conforto. Eppure, alla fine tutta la malinconia si tramuta nella convinzione che anche una lacrima condivisa – noi ci siamo incontrati in una lacrima...– si sopporta meglio stando in compagnia: in quella lacrima erano annegati i sogni / sospesi di un vicino e distante passato, / la solitudine delle notti di un inverno, / la nostalgia dei giorni gioiosi d'estate.

Gli autunni e gli inverni di una donna e soprattutto di una poetessa segnano sempre ogni emozione e ogni parola con cui cerchiamo di nuovo, una volta perduto e poi mai ritrovato, lo stesso senso della vita. La Kurti lo cerca nei ricordi, nelle malinconie quotidiane e non solo, nelle delusioni sia della gente comune che del mondo delle amicizie svanite, nell'amore e nelle sue stagioni, ma prima di tutto nell'infanzia dove una ed unica bambola riesce a costruire un intero mondo femminile, il pegno e la promessa di tante sorprese che la vita ci porti e verso le quali ci porti... la mia infanzia – la bambola nuda, / in un angolo della valigia ho messo / la porterò con me nella nuova casa / coperta ...con il mio amore e affetto. La voglia di avere sempre una nuova casa dentro e fuori di noi dove come le bambole giochiamo sia

con noi stesse che con le altre bambole, finte e vere, apre sempre le nuove prospettive poetiche ed umane perfino quando le prime foglie della nostra femminilità incontrano i primi fiocchi di neve di una nuova e insicura stagione in arrivo che pur essendo tale offre sempre dei nuovi sentieri... È il tempo dell'affievolirsi dei valori, / della perdita degli amici ad uno ad uno, / così come gli alberi perdono le foglie, / mentre bussa la stagione dell'autunno.

Il secondo binario poetico della raccolta, quello più sensibile e più toccante di cui è permeata tutta la poetica di Kurti, è il filone dell'anima che gocciola di dolore descrivendo la grande tristezza e perdita personale, sublimata prima in una delle più belle poesie della raccolta: *Nella mia anima piove* e poi nella poesia *La tua immagine tra le dita*. Varie poesie sono dedicate alla memoria dei propri genitori, ormai gli angeli custodi, precocemente partiti per un'altra dimensione da cui ancora ispirano i toni e sentimenti profondi ed unici, vegliando sempre su ogni passo lirico della poetessa.

Il tema della casa e della patria è di nuovo in gioco e la domanda dove si trova la nostra vera casa o quante ne possiamo avere in realtà è il filo conduttore di tante poesie della raccolta. Infatti, il motivo di mancanza della patria natale, elaborato ed approfondito di più in questa raccolta, segue da sempre le orme poetiche della poetessa: *Venti del passato, prendetemi con voi / e come una foglia portatemi lontano, / fatemi volare nell'immenso azzurro, / sbattetemi sulla mia Terra natale...* Pian piano verso per verso si trasforma nella ricerca di un porto di rifugio emotivo ed umano. Così nasce la metafora di una patria poetica – la propria scrittura – dove trovano il rifugio, ma anche la vera casa tutti gli autori-esuli che scelgono di scrivere in un'altra lingua dimorando con tanta speranza ed altrettanta insicurezza nella seconda cultura materna.

La Kurti con la sua poesia apre sicuramente alla grande un nuovo orizzonte spirituale e culturale, ma i brandelli di memorie illuminano e probabilmente illumineranno per sempre la sua anima e ogni sua parola: Come foglia d'autunno sarò umile, / alla fine portatemi dove voi volete, / finirò sulla superficie di un mare, / ma sarò sempre sicura nel mio Paese.

Vesna Andrejević

MET DE OGEN VAN EEN KIND

Ik wil de wereld zien met de ogen van een kind,
amandelvormig, helder, zuiver en onschuldig:
een weiland waar mensen, bloemen en de glimlach
gedijen,
waar de honger, de armoede en het kwaad afwezig zijn.

Ik wil de wereld zien met de ogen van een kind,
mij gestreeld voelen door de betovering der dromen,
met behulp van een ladder de sterren vervoegen
om met mijn arm de einders aan te kunnen raken.

Nee, ik wil de wereld niet met mijn ogen zien,
ach, zij hebben te veel gezien, ze voelen zich
ondergedompeld in tranen die nooit opdrogen
en achter een waas het universum aanschouwen.

CON GLI OCCHI DEL BAMBINO

Voglio vedere il mondo con gli occhi del bambino
a forma di mandorla, chiari, limpidi e innocenti:
un prato in cui crescono gente, fiori e sorrisi,
dove la fame, la povertà e il male sono assenti.

Voglio vedere il mondo con gli occhi del bambino,
sentirmi accarezzata dall'incantesimo dei sogni,
raggiungere le stelle usando soltanto una scala
e poi poter toccare con un braccio gli orizzonti.

No, non voglio vedere il mondo con i miei occhi,
oh, essi hanno visto troppo, si sentono immersi
nelle lacrime che non si asciugano mai e dietro
una permanente foschia distinguono gli universi.

Een gedicht op de muren- *Una poesia sui muri*

EEN GEDICHT OP DE MUREN

Ik zou een gedicht op de muren willen schrijven
op de oude en vochtige muren van mijn stad,
de mensen blijven niet stilstaan, de tijd
daagt hun stappen met grote snelheid uit.

Ik zou verzen willen schrijven om te lezen
terwijl ik langzaam aan een koffie nip
om te genieten van een sigarettentrek,
en er in de geest misschien een regel blijft.

Een kort gedicht dat in ieder vers
het blauw, het licht en de liefde bewaart,
en de mensen, de koude stadsmuren,
die uit hun gevoelloosheid ontwakken.

UNA POESIA SUI MURI

Vorrei scrivere una poesia sui muri
antichi e inumiditi della mia città,
le persone non si fermano, il tempo
sfida i loro passi con tanta velocità.

Vorrei scrivere dei versi da leggere,
mentre si sorseggia piano un caffè
da gustare in un tiro di sigaretta,
una riga forse le rimarrà in mente.

Una breve poesia che in ogni verso
serba l'azzurro, la luce e l'amore,
la gente, le fredde mura della città
si sveglieranno dal lungo torpore.